Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

21. marts 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2014/26/EU – kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder – kollektive forvaltningsorganisationer – uafhængige forvaltningsenheder – adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder – direktiv 2000/31/EF – materielt anvendelsesområde – artikel 3, stk. 3 – direktiv 2006/123/EF – materielt anvendelsesområde – artikel 17, nr. 11) – artikel 56 TEUF«

I sag C-10/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale ordinario di Roma (retten i Rom, Italien) ved afgørelse af 5. januar 2022, indgået til Domstolen den 5. januar 2022, i sagen

Liberi editori e autori (LEA)

mod

Jamendo SA,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne M. Ilešič (refererende dommer), I. Jarukaitis, A. Kumin og D. Gratsias,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig C. Di Bella,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. februar 2023,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Liberi editori e autori (LEA) ved avvocati D. Malandrino, A. Peduto og G.M. Riccio,

– Jamendo SA ved avvocati M. Dalla Costa, G. Donà og A. Ferraro,

* Processprog: italiensk.

– den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato R. Guizzi,

– den østrigske regering ved A. Posch, J. Schmoll, G. Kunnert og F. Parapatits, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved V. Di Bucci og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. maj 2023,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked (EUT 2014, L 84, s. 72).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Liberi editori e autori (LEA) (uafhængige udgivere og ophavsmænd) og Jamendo SA vedrørende sidstnævntes formidling af ophavsret og beslægtede rettigheder i Italien.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2000/31/EF

3 Artikel 1 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (»Direktivet om elektronisk handel«) (EFT 2000, L 178, s. 1) bestemmer i stk. 1:

»Dette direktiv har til formål at bidrage til et velfungerende indre marked ved at sikre fri bevægelighed for informationssamfundstjenester mellem medlemsstaterne.«

4 Dette direktivs artikel 3, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne må ikke af grunde, der henhører under det koordinerede område, begrænse adgangen til at levere informationssamfundstjenester fra en anden medlemsstat.«

5 Direktivets artikel 3, stk. 3, bestemmer navnlig, at denne artikels stk. 2 ikke finder anvendelse på de områder, der er nævnt i bilaget.

6 I henhold til det nævnte bilag finder artikel 3, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/31 ikke anvendelse »på: [...] ophavsret og beslægtede rettigheder, rettigheder som omhandlet i [Rådets] direktiv 87/54/EØF [af 16. december 1986 om retlig beskyttelse af halvlederprodukters topografi (EFT 1987, L 24, s. 36)] og i [Europa-Parlamentets og Rådets] direktiv 96/9/EF [af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af databaser (EFT 1996, L 77, s. 20)], samt industrielle ejendomsrettigheder«.

Direktiv 2006/123/EF

7 Artikel 1 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked (EUT 2006, L 376, s. 36) med overskriften »Genstand« bestemmer følgende i stk. 1:

»Dette direktiv fastsætter de almindelige bestemmelser med henblik på at lette udøvelsen af etableringsfriheden for tjenesteydere samt den frie bevægelighed for tjenesteydelser og sikrer samtidig et højt kvalitetsniveau for tjenesteydelser.«

8 Artikel 3 dette direktiv med overskriften »Forbindelse med fællesskabsrettens øvrige bestemmelser« bestemmer i stk. 1:

»Hvis bestemmelserne i dette direktiv strider mod en bestemmelse i en anden fællesskabsretsakt om særlige aspekter af adgangen til eller udøvelsen af servicevirksomhed inden for særlige områder eller særlige erhverv, har bestemmelsen i den anden fællesskabsretsakt forrang og finder anvendelse på disse særlige områder eller erhverv. [...]«

9 Direktivets artikel 16 med overskriften »Fri udveksling af tjenesteydelser« bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne respekterer tjenesteyderes ret til at udføre tjenesteydelser i en anden medlemsstat end den, de er etableret i.

[...]«

10 Samme direktivs artikel 17 med overskriften »Yderligere undtagelser fra den frie udveksling af tjenesteydelser« bestemmer:

»Artikel 16 finder ikke anvendelse på:

[...]

11) ophavsret og beslægtede rettigheder […]«

Direktiv 2014/26

11 Følgende fremgår af 2.-4., 7.-9., 15., 16., 19. og 55. betragtning til direktiv 2014/26:

»(2) Udbredelsen af indhold, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, herunder bøger, audiovisuelle produktioner og musikindspilninger, og de hermed forbundne tjenester, kræver udstedelse af licensrettigheder fra forskellige indehavere af ophavsret og beslægtede rettigheder, f.eks. forfattere, udøvere, producenter og forlæggere. Det er normalt, at rettighedshaveren kan vælge mellem individuel eller kollektiv forvaltning af sine

rettigheder, medmindre medlemsstaterne træffer bestemmelse om andet i overensstemmelse med EU-lovgivningen samt [Den Europæiske Unions] og medlemsstaternes internationale forpligtelser. Forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder omfatter udstedelse af licenser til brugere, kontrol af brugere, overvågning af anvendelsen af rettigheder, håndhævelse af ophavsret og beslægtede rettigheder, opkrævning af rettighedsindtægter hidrørende fra udnyttelsen af rettigheder og fordeling af skyldige beløb til rettighedshavere. Kollektive forvaltningsorganisationer giver rettighedshavere mulighed for at få et vederlag for anvendelser, som de ellers ikke ville være i stand til selv at kontrollere eller håndhæve, herunder på udenlandske markeder.

(3) Artikel 167 [TEUF] pålægger Unionen at tage hensyn til den kulturelle mangfoldighed i sin indsats og bidrage til, at medlemsstaternes kulturer kan udfolde sig, idet den respekterer den nationale og regionale mangfoldighed og samtidig fremhæver den fælles kulturarv. De kollektive forvaltningsorganisationer spiller og bør også fremover spille en vigtig rolle i at fremme de kulturelle udtryksformers mangfoldighed ved både at give de mindste og mindre populære repertoirer adgang til markedet og ved at yde sociale, kulturelle og uddannelsesmæssige tjenester til fordel for deres rettighedshavere og offentligheden.

(4) Kollektive forvaltningsorganisationer, som er etableret i Unionen, bør kunne nyde godt af de friheder, som traktaterne sikrer, når de repræsenterer rettighedshavere, som er bosiddende eller etableret i andre medlemsstater, eller udsteder licenser til brugere, som er bosiddende eller etableret i andre medlemsstater.

[...]

(7) Beskyttelsen af de interesser, som medlemmer af kollektive forvaltningsorganisationer, rettighedshavere og tredjeparter har, kræver, at medlemsstaternes lovgivning om forvaltning af ophavsret og udstedelsen af multiterritoriale licenser for onlinemusikrettigheder koordineres med henblik på at opnå en ensartet beskyttelse i hele Unionen. Direktivet bør således have artikel 50, stk. 1, i TEUF som retsgrundlag.

(8) Formålet med dette direktiv er at samordne de nationale regler om kollektive forvaltningsorganisationers adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder og reglerne vedrørende deres styring og tilsyn, og direktivet bør således have artikel 53, stk. 1, […] TEUF som retsgrundlag. Eftersom dette er et område, hvor der tilbydes tjenester i Unionen, bør dette direktiv desuden have artikel 62 i TEUF som retsgrundlag.

(9) Formålet med direktivet er at fastsætte krav til kollektive forvaltningsorganisationer med henblik på at sikre en høj standard for forvaltning, økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og rapportering. Dette bør imidlertid ikke forhindre medlemsstater i at opretholde eller indføre strengere standarder end dem, der er fastsat i afsnit II i dette direktiv, for kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret på deres område, forudsat at sådanne strengere standarder er forenelige med EU-retten.

[...]

(15) Rettighedshavere bør frit kunne betro forvaltningen af deres rettigheder til uafhængige forvaltningsenheder. Sådanne uafhængige forvaltningsenheder er kommercielle enheder, der adskiller sig fra de kollektive forvaltningsorganisationer, bl.a. fordi de ikke er ejet eller kontrolleret af rettighedshavere. I det omfang sådanne uafhængige forvaltningsenheder udfører de samme aktiviteter som kollektive forvaltningsorganisationer, bør de imidlertid være forpligtet til at forsyne de rettighedshavere, de repræsenterer, og kollektive forvaltningsorganisationer, brugere samt offentligheden med visse oplysninger.

(16) Producenter af audiovisuelt materiale, pladeproducenter og radio- og [TV]-selskaber udsteder licenser for deres egne rettigheder, i visse tilfælde side om side med rettigheder, som er blevet overdraget til dem, f.eks. af udøvende kunstnere, på basis af individuelt forhandlede aftaler, og handler ud fra egne interesser. Bog-, musik- eller avisudgivere udsteder licenser for rettigheder, som de har fået overdraget på basis af individuelt forhandlede aftaler, og handler ud fra egne interesser. Derfor bør producenter af audiovisuelt materiale, pladeproducenter og radio- og [TV]-selskaber samt forlæggere/udgivere ikke betragtes som »uafhængige forvaltningsenheder« Endvidere bør ophavsmænds og udøvende kunstneres managere og agenter, der fungerer som mellemmænd, og som repræsenterer rettighedshaverne i deres forbindelser med kollektive forvaltningsorganisationer, ikke betragtes som »uafhængige forvaltningsenheder«, da de ikke forvalter rettigheder i den forstand, at de fastsætter tariffer, udsteder licenser eller opkræver penge fra brugere.

[…]

(19) Under hensyn til frihederne sikret ved [EUF-traktaten] bør kollektiv forvaltning af ophavsret og tilhørende rettigheder medføre, at en rettighedshaver frit kan vælge en kollektiv forvaltningsorganisation til forvaltningen af sine rettigheder, uanset om der er tale om rettigheder vedrørende overføring til almenheden eller reproduktionsrettigheder eller kategorier af rettigheder vedrørende udnyttelsesformer såsom radio- og [TV]-udsendelser, teaterforestillinger eller reproduktion til distribution på internettet, såfremt den kollektive forvaltningsorganisation, som rettighedshaveren ønsker at vælge, allerede forvalter sådanne rettigheder eller kategorier af rettigheder.

[…]

[…] rettighedshavere [bør] nemt kunne trække deres rettigheder eller kategorier af rettigheder tilbage fra en kollektiv forvaltningsorganisation og forvalte disse rettigheder individuelt eller overlade eller overdrage forvaltningen af alle eller nogle af disse rettigheder til en anden kollektiv forvaltningsorganisation eller en anden enhed, uanset i hvilken medlemsstat den kollektive forvaltningsorganisation, den anden enhed eller rettighedshaveren er statsborger, har bopæl eller er etableret. Hvis en medlemsstat i overensstemmelse med EU-lovgivningen og Unionens og dens medlemsstaters internationale forpligtelser bestemmer, at der skal være obligatorisk kollektiv forvaltning af rettigheder, vil rettighedshaverens valg være begrænset til andre kollektive forvaltningsorganisationer.

[…]

[…]

(55) Målene for dette direktiv, nemlig at forbedre de muligheder, som kollektive forvaltningsorganisationers medlemmer har for at udøve kontrol med selskabernes virksomhed, at sikre tilstrækkelig gennemsigtighed med de kollektive forvaltningsorganisationers aktiviteter og at forbedre multiterritorial licensering af ophavsmænds rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne, men kan på grund af deres omfang og virkninger bedre kan nås på EU-plan; Unionen kan derfor vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går direktivet ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.«

12 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Genstand« har følgende ordlyd:

»Dette direktiv fastsætter de krav, der er nødvendige for at sikre en velfungerende forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder i kollektive forvaltningsorganisationer. Det indeholder ligeledes krav til kollektive forvaltningsorganisationers multiterritoriale licensering af ophavsmænds rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse.«

13 Direktivets artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« har følgende ordlyd:

»1. Afsnit I, II, IV og V, med undtagelse af artikel 34, stk. 2, og artikel 38, finder anvendelse på alle kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret i Unionen.

2. Afsnit III og artikel 34, stk. 2, og artikel 38 finder anvendelse på de kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret i Unionen, og som forvalter ophavsmænds rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse på et multiterritorialt grundlag.

3. De relevante bestemmelser i dette direktiv finder anvendelse på enheder, der direkte eller indirekte ejes eller helt eller delvist kontrolleres af en kollektiv forvaltningsorganisation, forudsat at sådanne enheder udfører aktiviteter, som, i tilfælde af at de blev udført af en kollektiv forvaltningsorganisation, ville være underlagt dette direktivs bestemmelser.

4. Artikel 16, stk. 1, artikel 18, artikel 20, artikel 21, stk. 1, litra a), b), c), e), f) og g), artikel 36 og artikel 42 finder anvendelse på alle uafhængige forvaltningsenheder, der er etableret i Unionen.«

14 Samme direktivs artikel 3 med overskriften »Definitioner« bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

a) »kollektiv forvaltningsorganisation«: enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som sit eneste eller primære formål, og som opfylder et eller begge af følgende kriterier:
   i) den er ejet eller kontrolleret af dens medlemmer
   ii) den er organiseret uden profit for øje

b) »uafhængig forvaltningsenhed«: enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som eneste eller primære formål, og som:
   i) hverken er ejet eller kontrolleret, direkte eller indirekte, helt eller delvis af rettighedshavere, og
   ii) er organiseret med profit for øje

[...]

j) »repræsentationsaftale«: enhver aftale mellem de kollektive forvaltningsorganisationer, hvormed en kollektiv forvaltningsorganisation giver en anden kollektiv forvaltningsorganisation bemyndigelse til at forvalte de rettigheder, [den] repræsenterer, herunder en aftale, der er indgået i henhold til artikel 29 og 30

[...]«

15 Artikel 4 i direktiv 2014/26 med overskriften »Overordnede principper« fastsætter:

»Medlemsstaterne sikrer, at de kollektive forvaltningsorganisationer handler i bedste interesse for de rettighedshavere, hvis rettigheder de repræsenterer, og at de ikke pålægger dem nogen forpligtelser, som ikke er objektivt nødvendige for beskyttelsen af deres rettigheder og interesser eller for den effektive forvaltning af deres rettigheder.«

16 Dette direktivs artikel 5 med overskriften »Rettighedsindehavernes rettigheder« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at rettighedshaverne har de i stk. 2-8 fastsatte rettigheder, og at disse rettigheder er fastsat i den kollektive forvaltningsorganisations statutter eller medlemskabsbetingelser.

2. Rettighedshaverne skal have ret til at give en kollektiv forvaltningsorganisation efter eget valg bemyndigelse til at forvalte rettigheder, kategorier af rettigheder eller typer af værker og andre frembringelser efter eget valg i territoriale områder efter eget valg, uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for den kollektive forvaltningsorganisation eller rettighedshaverne. Medmindre den kollektive forvaltningsorganisation har objektive grunde til at nægte forvaltningen, skal den være forpligtet til at forvalte disse rettigheder, kategorier af rettigheder eller typer af værker og andre frembringelser, forudsat at deres forvaltning henhører under dens aktivitet.

3. Rettighedshavere har ret til at udstede licenser for ikke-kommercielle anvendelser af enhver rettighed, kategori af rettigheder eller type af værker og andre frembringelser efter eget valg.

4. Rettighedshaverne skal have ret til at ophæve en bemyndigelse til at forvalte rettigheder, kategorier af rettigheder eller typer af værker og andre frembringelser, som de har givet til en kollektiv forvaltningsorganisation, eller til fra en kollektiv forvaltningsorganisation at tilbagetrække enhver rettighed, kategori af rettigheder eller typer af værker og andre frembringelser efter eget valg, der er fastsat i stk. 2, for territoriale områder efter eget valg, såfremt de giver et rimeligt varsel på højst seks måneder. Den kollektive forvaltningsorganisation

kan beslutte, at en sådan ophævelse eller tilbagetrækning først vil få virkning ved udgangen af regnskabsåret.

5. Hvis der er beløb, som tilfalder en rettighedshaver for en udnyttelse, som fandt sted inden ophævelsen af en bemyndigelse eller tilbagetrækningen af rettigheder fik virkning, eller i henhold til en licens, der er udstedt før ophævelsen eller tilbagetrækningen fik virkning, bevarer rettighedshaveren sine rettigheder i henhold til artikel 12, 13, 18, 20, 28 og 33.

6. En kollektiv forvaltningsorganisation må ikke begrænse anvendelsen af de rettigheder, der er omhandlet i stk. 4 og 5, ved at kræve som betingelse for anvendelsen af disse rettigheder, at forvaltning af rettigheder eller kategorier af rettigheder eller typer af værker og andre frembringelser, der er omfattet af ophævelsen eller tilbagetrækningen, overdrages til en anden kollektiv forvaltningsorganisation.

[...]«

17 Direktivets artikel 6 med overskriften »De kollektive forvaltningsorganisationers medlemsregler« bestemmer i stk. 2:

»En kollektiv forvaltningsorganisation skal acceptere rettighedshavere og de enheder, der repræsenterer rettighedshavere, herunder andre kollektive forvaltningsorganisationer og sammenslutninger af rettighedshavere, som medlemmer, hvis de opfylder kravene for medlemskab, der skal være baseret på objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier. [...]«

18 Artikel 16 i direktiv 2014/26 med overskriften »Licensering« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at kollektive forvaltningsorganisationer og brugere fører forhandlinger om licensering af rettigheder i god tro. [...]

2. Licensbetingelser skal være baseret på objektive og ikke-diskriminerende kriterier. [...]

Rettighedshavere skal modtage et passende vederlag for anvendelsen af rettighederne. Tariffer for enerettigheder og retten til vederlag skal stå i et rimeligt forhold til bl.a. den økonomiske værdi af disse rettigheders anvendelse i handelen under hensyntagen til arten og omfanget af anvendelsen af værkerne og andre frembringelser og den økonomiske værdi af den tjenesteydelse, som den kollektive organisation leverer. [...]

3. Kollektive forvaltningsorganisationer skal besvare anmodninger fra brugere uden unødig forsinkelse og bl.a. angive, hvilke informationer den kollektive forvaltningsorganisation behøver for at tilbyde en licens.

Når den kollektive forvaltningsorganisation har modtaget alle relevante oplysninger, skal den uden unødig forsinkelse enten tilbyde en licens eller give brugeren en begrundet meddelelse om, at den ikke agter at udstede licens til en bestemt tjenesteydelse.

[...]«

19 Dette direktivs artikel 30 med overskriften »Forpligtelse til at repræsentere en anden kollektiv forvaltningsorganisation med henblik på multiterritorial licensering« bestemmer i stk. 1:

»Når en kollektiv forvaltningsorganisation, der ikke giver eller tilbyder at udstede multiterritoriale licenser for onlinemusikrettighederne i dens eget musikrepertoire, anmoder en anden kollektiv forvaltningsorganisation om at indgå en repræsentationsaftale med henblik på at repræsentere disse rettigheder, skal medlemsstaterne sikre, at den anmodede kollektive forvaltningsorganisation er forpligtet til at tilslutte sig en sådan anmodning, såfremt den allerede udsteder eller tilbyder at udstede multiterritoriale licenser for samme kategori af onlinemusikrettigheder til en eller flere andre kollektive forvaltningsorganisationers repertoire.«

20 Nævnte direktivs artikel 36 med overskriften »Overholdelse« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at de kompetente myndigheder, der er udpeget til dette formål, overvåger, at de kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret på deres territoriale område, overholder de nationale retsregler, som er vedtaget i henhold til kravene i dette direktiv.

[...]

3. Medlemsstaterne sikrer, at de kompetente myndigheder, som er udpeget til dette formål, kan pålægge passende sanktioner eller træffe passende foranstaltninger, hvis de nationale bestemmelser til gennemførelse af dette direktiv ikke er overholdt. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsens grovhed og have en afskrækkende virkning.

[...]«

21 Artikel 39 i direktiv 2014/26 med overskriften »Meddelelse om kollektive forvaltningsorganisationer« fastsætter:

»Medlemsstaterne fremsender senest den 10. april 2016 på grundlag af de oplysninger, de er i besiddelse af, en liste til [Europa-]Kommissionen over de kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret på deres territoriale områder.

Medlemsstaterne underretter uden unødig forsinkelse Kommissionen om ændringer af denne liste.

Kommissionen offentliggør oplysninger herom og ajourfører listen.«

22 Dette direktivs artikel 41 med overskriften »Ekspertgruppe« bestemmer:

»Der nedsættes hermed en ekspertgruppe. Gruppen består af repræsentanter for de kompetente myndigheder i medlemsstaterne. Ekspertgruppens formandskab varetages af en repræsentant for Kommissionen, og gruppen træder sammen enten på formandens initiativ eller på anmodning af en medlemsstats delegation. Gruppens arbejdsopgaver består i at:

a) undersøge virkningen af dette direktivs gennemførelse på driften af kollektive forvaltningsorganisationer og uafhængige forvaltningsenheder i det indre marked samt fremhæve eventuelle vanskeligheder

[...]«

Italiensk ret

23 Artikel 180 i legge n. 633 – Protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio (lov nr. 633 om beskyttelse af ophavsret og andre rettigheder i forbindelse med udøvelsen heraf) af 22. april 1941 (GURI nr. 166 af 16.7.1941), som ændret ved decreto legge n. 148 – Disposizioni urgenti in materia fiscale e per esigenze indifferibili (lovdekret nr. 148 om hasteforanstaltninger på finansområdet og ved uopsættelige behov) af 16. oktober 2017 (GURI nr. 242 af 16.10.2017) (herefter »lov om beskyttelse af ophavsret«), bestemmer:

»Formidlingsvirksomhed, uanset hvordan den gennemføres, under enhver direkte eller indirekte form for mellemkomst, formidling, bemyndigelse, repræsentation såvel som overførsel med henblik på udøvelse af rettigheder til opførelse, fremførelse, recitation, TV- og radioudsendelse, herunder overføring til almenheden via satellit samt mekanisk og kinematografisk gengivelse af beskyttede værker, er forbeholdt Società italiana degli autori ed editori (SIAE, det ialienske selskab for ophavsmænd og udgivere) og de øvrige i [decreto legislativo n. 35 – Attuazione della direttiva 2014/26/UE sulla gestione collettiva dei diritti d'autore e dei diritti connessi e sulla concessione di licenze multiterritoriali per i diritti su opere musicali per l'uso online nel mercato interno (lovdekret nr. 35 om gennemførelse af direktiv 2014/26/EU) af 15. marts 2017 (GURI nr. 72 af 27.3.2017, herefter »lovdekret nr. 35/2017«)] omhandlede kollektive forvaltningsorganisationer.

Denne virksomhed udøves med henblik på:

1) at udstede licenser og tilladelser til økonomisk udnyttelse af beskyttede værker på vegne af rettighedshaverne og i deres interesse

2) at opkræve indtægter fra disse licenser og tilladelser

3) at fordele disse indtægter blandt rettighedshaverne.

[SIAE] udøver endvidere virksomhed i henhold til lovgivningens bestemmelser i de lande, hvor SIAE har en organiseret repræsentation.

Denne eksklusive beføjelse berører ikke retten for ophavsmanden, dennes efterfølgere eller de personer, som indtræder i dennes rettigheder, til direkte at udøve deres rettigheder i henhold til denne lov.

[...]«

24 Artikel 4, stk. 2, i lovdekret nr. 35/2017 har følgende ordlyd:

»Rettighedshaverne kan overdrage forvaltningen af deres rettigheder, tilsvarende kategorier eller typer af værker og andre beskyttede frembringelser til en kollektiv forvaltningsorganisation eller en uafhængig forvaltningsenhed efter eget valg for så vidt angår de områder, de angiver, uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for forvaltningsorganisation, den uafhængige forvaltningsenhed eller rettighedshaveren, jf. dog bestemmelserne i artikel 180 i [lov om beskyttelse af ophavsret], for så vidt angår formidling af ophavsrettigheder.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

25 LEA er en kollektiv forvaltningsorganisation, der er underlagt italiensk ret og har beføjelse til at formidle ophavsrettigheder i Italien.

26 Det luxembourgske selskab Jamendo er en uafhængig forvaltningsenhed, der har drevet virksomhed i Italien siden 2004.

27 LEA har anlagt sag mod Jamendo ved Tribunale ordinario di Roma (retten i Rom, Italien), der er den forelæggende ret, med påstand om, at Jamendo tilpligtes at ophøre med sin ophavsretlige formidling i Italien. Til støtte for denne påstand har LEA gjort gældende, at Jamendo udøver denne virksomhed ulovligt i Italien, for det første fordi selskabet ikke er opført på listen over organisationer, der er bemyndiget til at formidle ophavsrettigheder i Italien, for det andet fordi det ikke opfylder de særlige krav, der er fastsat i lovdekret nr. 35/2017, og for det tredje fordi det ikke har underrettet Ministero delle comunicazioni (telekommunikationsministeriet, Italien), inden det påbegyndte sin virksomhed, hvilket er i strid med dette lovdekrets artikel 8.

28 Jamendo har for den forelæggende ret gjort gældende, at direktiv 2014/26 ikke er blevet korrekt gennemført i italiensk ret, idet den italienske lovgiver har undladt at tillægge uafhængige forvaltningsenheder de rettigheder, der er foreskrevet i dette direktiv.

29 Jamendo har i denne forbindelse anført, at det i henhold til artikel 180 i lov om beskyttelse af ophavsret er forbeholdt SIAE og de andre heri omhandlede kollektive forvaltningsorganisationer at udøve formidlingsvirksomhed i Italien, hvilket indebærer, at uafhængige forvaltningsenheder forhindres i at drive virksomhed på området for formidling af ophavsret, og at de tvinges til at indgå repræsentationsaftaler med SIAE eller andre godkendte kollektive forvaltningsorganisationer.

30 Jamendo har subsidiært gjort gældende, at selskabets virksomhed ikke har karakter af kollektiv forvaltning, men derimod karakter af direkte forvaltning af ophavsrettigheder, og har i denne forbindelse påberåbt sig 16. betragtning til direktiv 2014/26, hvoraf det fremgår, at enheder, der udsteder licenser til rettigheder, som de har fået overdraget på grundlag af »individuelt« forhandlede aftaler, ikke er omfattet af begrebet »uafhængig forvaltningsenhed« som omhandlet i dette direktivs artikel 3, litra b).

31 Den forelæggende ret er for det første af den opfattelse, at Jamendos virksomhed ikke synes at kunne kvalificeres som »direkte forvaltning«, eftersom Jamendo udsteder licenser og underlicenser, modtager et vederlag afhængigt af antallet af anvendelser af et givent værk og tilbageholder et gebyr svarende til en procentdel af det opkrævede beløb. De kontrakter, som Jamendo tilbyder sine medlemmer, forhandles tilsyneladende heller ikke individuelt, og valget mellem forskellige muligheder kan ikke rejse tvivl om kvalificeringen af disse kontrakter som »medlemskontrakter«, hvilket er til hinder for, at enhver af disse kontrakter kan anses for resultatet af en specifik forhandling.

32 Den forelæggende ret har for det andet anført, at artikel 180 i lov om beskyttelse af ophavsret ikke gør det muligt for uafhængige forvaltningsenheder at udøve virksomhed som formidler med henblik på udøvelse af rettigheder til opførelse, fremførelse, recitation, TV- og radioudsendelse, herunder overføring til almenheden via satellit samt mekanisk og kinematografisk gengivelse af beskyttede værker.

33 På denne baggrund har Tribunale ordinario di Roma (retten i Rom) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal direktiv [2014/26] fortolkes således, at det er til hinder for en national lov, hvorefter adgang til markedet for formidling af ophavsrettigheder, eller under alle omstændigheder udstedelse af licenser til brugere, er forbeholdt retssubjekter, der i henhold til dette direktivs definition kan kvalificeres som kollektive forvaltningsorganisationer, mens retssubjekter, der kan kvalificeres som uafhængige forvaltningsenheder, udelukkes derfra, uanset om de er oprettet i samme medlemsstat eller andre medlemsstater?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

34 Under retsmødet for Domstolen har den italienske regering gjort gældende, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling med den begrundelse, at tvisten i hovedsagen er af fiktiv karakter.

35 Ifølge den italienske regering er den omstændighed, at parterne i hovedsagen for Domstolen har fremført sammenfaldende standpunkter, der i det væsentlige har til formål at få fastslået, at den italienske lovgivning, hvorefter adgangen til formidling på ophavsretsområdet alene er forbeholdt kollektive forvaltningsorganisationer, men ikke uafhængige forvaltningsenheder, er uforenelig med EU-retten, tilstrækkelig til at godtgøre, at hovedsagen er fiktiv.

36 Det bemærkes i denne henseende, at det følger af Domstolens faste praksis, at det inden for rammerne af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, der er indført i artikel 267 TEUF, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, som den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkning af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 12.10.2023, INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

37 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning eller vurdering af gyldigheden af en EU-retlig regel savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 12.10.2023, INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

38 I det foreliggende tilfælde skal det ganske vist bemærkes, at LEA for den forelæggende ret har nedlagt påstand om, at det pålægges Jamendo at ophøre med at udøve sin ophavsretlige formidling i Italien med den begrundelse, at udøvelsen af denne virksomhed tilsidesætter den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning, mens LEA i sit skriftlige indlæg for Domstolen i det væsentlige har gjort gældende, at den italienske lovgivning er i uoverensstemmelse med EU-retten.

39 Når dette er sagt, og henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 36 og 37, er denne omstændighed og den omstændighed, at parterne i hovedsagen er enige om den fortolkning af EU-retten, der skal lægges til grund, ikke tilstrækkelig til at påvirke realiteten i tvisten i hovedsagen og følgelig heller ikke formaliteten med hensyn til anmodningen om præjudiciel afgørelse, når der ikke foreligger oplysninger, der klart angiver, at tvisten er kunstig eller fiktiv (jf. i denne retning dom af 22.11.2005, Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, præmis 37-39, og af 19.6.2012, Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, præmis 31-34).

40 Det skal imidlertid bemærkes, at den forelæggende ret i sit præjudicielle spørgsmål har henvist til uafhængige forvaltningsenheder […], »uanset om de er oprettet i samme medlemsstat eller andre medlemsstater«. Jamendo har hjemsted i Luxembourg, og der er ingen oplysninger i de sagsakter, som Domstolen råder over, der giver anledning til at antage, at tvisten i hovedsagen vedrører en uafhængig forvaltningsenhed, der har hjemsted i Italien. Under disse omstændigheder må det fastslås, at det præjudicielle spørgsmål, for så vidt som det vedrører uafhængige forvaltningsenheder, der har hjemsted i den pågældende medlemsstat, er af hypotetisk karakter.

41 I overensstemmelse med den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 37, skal anmodningen om præjudiciel afgørelse derfor afvises, for så vidt som den vedrører uafhængige forvaltningsenheder med hjemsted i Italien.

Det præjudicielle spørgsmål

42 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2014/26 skal fortolkes således, at det er til hinder for en medlemsstats lovgivning, der generelt og absolut udelukker muligheden for, at uafhængige forvaltningsenheder, der har hjemsted i en anden medlemsstat, kan levere tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret i den førstnævnte medlemsstat.

43 Som det fremgår af 7., 8. og 55. betragtning til dette direktiv, har direktivet til formål at samordne de nationale regler om kollektive forvaltningsorganisationers adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder, reglerne vedrørende deres styring og tilsyn og kravene til multiterritorial licensering af ophavsmænds rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse, at beskytte de interesser, som medlemmer af kollektive forvaltningsorganisationer, rettighedshavere og tredjeparter har, ved at sikre, at de opnår en ensartet beskyttelse i hele Unionen.

44 Med henblik herpå fastsætter det nævnte direktivs artikel 1, sammenholdt med niende betragtning hertil, at samme direktiv navnlig indeholder krav til kollektive forvaltningsorganisationer med henblik på at sikre en høj standard for forvaltning, økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og rapportering.

45 Idet EU-lovgiver, således som det fremgår af 15. betragtning til direktiv 2014/26, var af den opfattelse, at uafhængige forvaltningsenheder, selv om de er kommercielle enheder, der adskiller sig fra kollektive forvaltningsorganisationer, bl.a. fordi de ikke ejes eller kontrolleres af rettighedshaverne, udfører de samme aktiviteter som kollektive forvaltningsorganisationer, har EU-lovgiver fundet, at disse uafhængige forvaltningsenheder bør være underlagt forpligtelsen til at forsyne visse oplysninger.

46 Med henblik herpå bestemmer artikel 2, stk. 4, i direktiv 2014/26, at visse specifikke bestemmelser i dette direktiv vedrørende videregivelse af oplysninger til rettighedshavere, som disse enheder repræsenterer, til kollektive forvaltningsorganisationer, til brugere og til offentligheden, finder anvendelse på uafhængige forvaltningsenheder.

47 Dette direktivs artikel 5, der i stk. 2 giver rettighedshaverne ret til at give en kollektiv forvaltningsorganisation efter eget valg bemyndigelse til at repræsentere dem, uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for den kollektive forvaltningsorganisation eller rettighedshaverne, er imidlertid ikke omfattet af de bestemmelser, der er nævnt i dette direktivs artikel 2, stk. 4.

48 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 38 i forslaget til afgørelse, er der desuden ingen anden bestemmelse i direktiv 2014/26, der regulerer disse enheders adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsrettigheder.

49 Ganske vist anføres det i 19. betragtning til direktiv 2014/26 bl.a., at rettighedshavere nemt bør kunne trække deres rettigheder tilbage fra en kollektiv forvaltningsorganisation og forvalte disse rettigheder individuelt eller overlade forvaltningen af disse rettigheder til en anden kollektiv forvaltningsorganisation eller en anden enhed, uanset i hvilken medlemsstat den kollektive forvaltningsorganisation, den anden enhed eller rettighedshaveren er statsborger, har bopæl eller er etableret.

50 For det første indebærer rettighedshavernes mulighed for at tilbagetrække forvaltningen af deres rettigheder fra en kollektiv forvaltningsorganisation i henhold til dette direktivs artikel 5, stk. 4, imidlertid ikke, at medlemsstaterne er forpligtede til at sikre, at de pågældende rettighedshavere har ret til at tillade en uafhængig forvaltningsenhed efter eget valg at forvalte deres rettigheder, uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for denne enhed.

51 For det andet kan 19. betragtning til det nævnte direktiv ikke føre til en fortolkning af direktivets artikel 2, stk. 4, og artikel 5, stk. 2, som er uforenelig med disse bestemmelsers ordlyd. Det følger nemlig af fast retspraksis, at selv om præamblen til en EU-retsakt kan præcisere indholdet af denne retsakts bestemmelser og give vigtige fortolkningselementer, som kan oplyse om den nævnte retsakts udsteders hensigter, er den ikke retligt bindende og kan hverken påberåbes til støtte for at fravige bestemmelserne i den pågældende retsakt eller til støtte for en fortolkning af bestemmelserne, der er i strid med deres ordlyd (jf. i denne retning dom af 25.3.2021, Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, præmis 90 og den deri nævnte retspraksis).

52 Henset til den omstændighed, at artikel 2, stk. 4, i direktiv 2014/26 indeholder en udtømmende opregning af de bestemmelser, der finder anvendelse på uafhængige forvaltningsenheder, kan dette direktivs artikel 5, stk. 1, 2 og 4, sammenholdt med 19. betragtning hertil, følgelig ikke fortolkes således, at denne bestemmelse pålægger medlemsstaterne at sikre, at rettighedshaverne har ret til at tillade en uafhængig forvaltningsenhed efter eget valg at forvalte deres rettigheder, uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for den uafhængige forvaltningsenhed eller rettighedshaverne.

53 I mangel af en sådan forpligtelse i direktiv 2014/26 og mere generelt en bestemmelse, der regulerer disse enheders adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret, må det fastslås, at dette direktiv ikke harmoniserer betingelserne for en sådan adgang, og at det derfor ikke er til

hinder for en lovgivning i en medlemsstat, der generelt og absolut udelukker muligheden for, at uafhængige forvaltningsenheder, der er etableret i en anden medlemsstat, kan levere deres tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret i den førstnævnte medlemsstat.

54 Det kan imidlertid ikke heraf udledes, at en sådan national lovgivning ikke er omfattet af EU-retten i sin helhed, og så meget desto mindre, at den er i overensstemmelse med EU-retten.

55 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at tvisten i hovedsagen er karakteriseret ved en situation, der har en tilknytning til samhandelen mellem medlemsstaterne, idet Jamendo, der er et luxembourgsk selskab, i henhold til italiensk lovgivning er forhindret i at levere tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder i Italien som uafhængig forvaltningsenhed. Det fremgår således af disse oplysninger, at Domstolen, henset til genstanden for tvisten i hovedsagen, med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar skal fortolke andre EU-retlige bestemmelser.

56 For så vidt som en sådan lovgivning regulerer situationer, der er forbundet med samhandelen mellem medlemsstater, er den omfattet af EUF-traktatens bestemmelser om de grundlæggende friheder (jf. i denne retning dom af 18.9.2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

57 Det bemærkes i denne forbindelse, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, der er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Heraf følger, at selv om den forelæggende ret formelt har begrænset sine spørgsmål alene til fortolkningen af visse EU-retlige bestemmelser, er en sådan omstændighed derfor ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen af EU-retten, som kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for den, uanset om den henviser til dem i sit spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen ud fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, og navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (jf. i denne retning dom af 18.9.2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

58 Desuden skal enhver national foranstaltning inden for et område, der har været genstand for en udtømmende harmonisering på EU-plan, bedømmes på grundlag af de harmoniserede bestemmelser og ikke på grundlag af bestemmelser i den primære ret (jf. i denne retning dom af 18.9.2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, præmis 52).

59 I det foreliggende tilfælde har direktiv 2014/26, således som det fremgår af denne doms præmis 53, ganske vist ikke foretaget en harmonisering af betingelserne for uafhængige forvaltningsenheders adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret. Som generaladvokaten har anført i punkt 40 og 41 i forslaget til afgørelse, skal det imidlertid endvidere undersøges, om tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder, der leveres af en uafhængig forvaltningsenhed såsom Jamendo, kan være omfattet af det materielle anvendelsesområde for direktiv 2000/31 eller for direktiv 2006/123.

60 Det skal i denne henseende indledningsvis bemærkes, at direktiv 2000/31 i henhold til dets artikel 1, stk. 1, specifikt regulerer informationssamfundstjenester. I henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 2006/123 finder direktiv 2006/123 imidlertid ikke anvendelse, hvis dets bestemmelser strider mod en bestemmelse i en anden EU-retsakt om særlige aspekter af adgangen til at optage eller udøve servicevirksomhed inden for særlige områder eller særlige erhverv.

61 Det skal derfor først undersøges, om den virksomhed med forvaltning af ophavsret, der udøves af uafhængige forvaltningsenheder, er omfattet af direktiv 2000/31, og, hvis dette ikke er tilfældet, om den pågældende virksomhed er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2006/123.

Anvendeligheden af direktiv 2000/31

62 Artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/31 forbyder medlemsstaterne at begrænse adgangen til at levere informationssamfundstjenester fra en anden medlemsstat.

63 I henhold til dette direktivs artikel 3, stk. 3, finder artikel 3, stk. 1 og 2, imidlertid ikke anvendelse på de »områder«, der er nævnt i bilaget til direktivet, hvilket områder bl.a. omfatter »ophavsret« og »beslægtede rettigheder«.

64 Det skal bemærkes, at undtagelsen i artikel 3, stk. 3, i direktiv 2000/31 er formuleret bredt, idet den generelt omfatter restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser, der henhører under »området« for ophavsret og beslægtede rettigheder.

65 Desuden er der intet i dette direktiv, der tyder på, at EU-lovgiver med vedtagelsen af denne undtagelse har villet udelukke tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder fra rækkeviden af nævnte undtagelse.

66 Det skal følgelig fastslås, at forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder, der, således som det fremgår af anden betragtning til direktiv 2014/26, bl.a. omfatter udstedelse af licenser til brugere, overvågning af anvendelsen af rettigheder, håndhævelse af ophavsret og beslægtede rettigheder, opkrævning af rettighedsindtægter hidrørende fra udnyttelsen af rettigheder og fordeling af skyldige beløb til rettighedshavere, er omfattet af undtagelsen i artikel 3, stk. 3, i direktiv 2000/31, sammenholdt med bilaget hertil.

67 Denne fortolkning kan ikke drages i tvivl af den omstændighed, at artikel 3, stk. 3, i direktiv 2000/31 som en undtagelse til hovedreglen i dette direktivs artikel 3, stk. 2, skal fortolkes strengt. Selv om det fremgår af fast retspraksis, at bestemmelser, der fraviger en grundlæggende frihed, skal fortolkes indskrænkende, skal den effektive virkning af den således fastlagte undtagelse nemlig ikke desto mindre sikres og dens formål overholdes (jf. i denne retning dom af 4.10.2011, Football Association Premier League m.fl., C-403/08 og C-429/08, EU:C:2011:631, præmis 162 og 163).

68 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at bestemmelserne i direktiv 2000/31 ikke finder anvendelse på tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder.

Anvendeligheden af direktiv 2006/123

69 I henhold til artikel 1, stk. 1, i direktiv 2006/123 har dette direktiv bl.a. til formål at lette den frie bevægelighed for tjenesteydelser og samtidigt sikre et højt kvalitetsniveau for tjenesteydelser.

70 Med henblik herpå fastsætter dette direktivs artikel 16, stk. 1, første afsnit, at medlemsstaterne respekterer tjenesteyderes ret til at udføre tjenesteydelser i en anden medlemsstat end den, de er etableret i.

71 I henhold til direktivets artikel 17, nr. 11), finder direktivets artikel 16 imidlertid ikke anvendelse på ophavsret og beslægtede rettigheder.

72 Domstolen har fortolket denne bestemmelse således, at kollektiv forvaltning af ophavsrettigheder er udelukket fra anvendelsesområdet for artikel 16 i direktiv 2006/123 (dom af 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, præmis 65).

73 Denne undtagelse er nemlig i lighed med den undtagelse, der er fastsat i artikel 3, stk. 3, i direktiv 2000/31, formuleret bredt, idet den generelt omfatter ophavsret og beslægtede rettigheder, således at der ikke af artikel 17, nr. 11), i direktiv 2006/123 kan udledes nogen som helst hensigt fra EU-lovgivers side om at udelukke tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder fra anvendelsesområdet for den pågældende undtagelse.

74 Det følger heraf, at tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder ikke er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 16 i direktiv 2006/123.

75 Da uafhængige forvaltningsenheders adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret ikke henhører under et område, der er harmoniseret ved EU-retten, således som det fremgår af denne doms præmis 53, 68 og 74, henhører fastlæggelsen af reglerne på området således fortsat under medlemsstaternes kompetence, forudsat at bestemmelserne i EUF-traktaten, og navnlig bestemmelserne om de grundlæggende friheder, overholdes (jf. i denne retning dom af 18.9.2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis). En national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede skal således bedømmes på grundlag af de relevante bestemmelser i den primære ret, i det foreliggende tilfælde artikel 56 TEUF.

Spørgsmålet om, hvorvidt den i hovedsagen omhandlede foranstaltning er forenelig med den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret ved artikel 56 TEUF

76 Det fremgår af fast retspraksis, at artikel 56 TEUF er til hinder for enhver national foranstaltning, der, selv om den finder anvendelse uden forskel, kan forbyde eller gøre det vanskeligere eller mindre attraktivt for unionsborgerne at udøve den i denne artikel i EUF-traktaten sikrede frie udveksling af tjenesteydelser (jf. i denne retning dom af 11.2.2021, Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp, C-407/19 og C-471/19, EU:C:2021:107, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

77 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at en national foranstaltning som den i hovedsagen omhandlede, for så vidt som den ikke gør det muligt for uafhængige forvaltningsenheder, der er etableret i en anden medlemsstat, at levere deres tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder i Italien, og således forpligter disse til at indgå repræsentationsaftaler med en kollektiv forvaltningsorganisation, der er godkendt i den pågældende medlemsstat, klart udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret ved artikel 56 TEUF.

78 Denne restriktion kan imidlertid være begrundet i tvingende almene hensyn, i det omfang den er egnet til at sikre gennemførelsen af det pågældende mål af almen interesse og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål (jf. i denne retning dom af 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, præmis 70).

Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger et tvingende alment hensyn, som kan begrunde den omhandlede restriktion

79 Ifølge fast retspraksis udgør beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder et tvingende alment hensyn (dom af 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

80 En lovgivning som den i hovedsagen omhandlede kan derfor være begrundet i formålet om beskyttelse af ophavsretten.

Spørgsmålet om, hvorvidt den omhandlede restriktion er forholdsmæssig

81 Hvad angår den pågældende restriktions forholdsmæssighed skal det for det første undersøges, om den restriktion, der består i at udelukke uafhængige forvaltningsenheder, der er etableret i en anden medlemsstat, fra virksomhed med formidling af ophavsret, er egnet til at sikre gennemførelsen af det mål af almen interesse, der er forbundet med den ophavsretlige beskyttelse, som en sådan foranstaltning forfølger.

82 I denne henseende har Domstolen fastslået, at en national lovgivning, som tillægger et forvaltningsselskab et monopol til forvaltningen af ophavsrettigheder til en vis kategori af beskyttede værker på den berørte medlemsstats område, skal anses for at være egnet til at beskytte de intellektuelle ejendomsrettigheder, eftersom den muliggør en effektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettighede og en effektiv kontrol af, om de overholdes på den omhandlede medlemsstats område (dom af 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, præmis 72).

83 I det foreliggende tilfælde tildeler den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning imidlertid ikke en kollektiv forvaltningsorganisation et monopol til forvaltning af ophavsrettigheder på den omhandlede medlemsstats område. Artikel 180 i lov om beskyttelse af ophavsret tillader nemlig, at denne virksomhed udøves på italiensk område ikke blot af SIAE, men ligeledes af de kollektive forvaltningsorganisationer, der er omhandlet i lovdekret nr. 35/2017, hvis artikel 4, stk. 2, bestemmer, at rettighedshaverne kan overdrage forvaltningen af deres rettigheder til en kollektiv forvaltningsorganisation eller en uafhængig forvaltningsenhed efter eget valg, »uanset nationaliteten, hjemstedet eller etableringsstedet for forvaltningsorganisation, den uafhængige forvaltningsenhed eller rettighedshaveren«, idet det præciseres, at anvendelsen af denne bestemmelse ikke berører bestemmelserne i artikel 180 i lov om beskyttelse af ophavsret.

84 Som det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, har den nævnte bestemmelse den virkning, at uafhængige forvaltningsenheder, der er etableret i en anden medlemsstat, forhindres i at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret i Italien, samtidig med at det tillades kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret i andre medlemsstater, at udøve en sådan virksomhed.

85 Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at en national lovgivning kun er egnet til at sikre gennemførelsen af det tilsigtede mål, hvis den faktisk forfølger målet hermed på en konsekvent og systematisk måde (dom af 3.2.2021, Fussl Modestraße Mayr, C-555/19, EU:C:2021:89, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

86 Det skal følgelig undersøges, om den forskellige behandling, som den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning undergiver dels de kollektive forvaltningsorganisationer, dels de uafhængige forvaltningsenheder, opfylder et sådant krav.

87 I denne henseende skal det bemærkes, at til forskel fra kollektive forvaltningsorganisationer, der har været genstand for en omfattende harmonisering for så vidt angår adgangen til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder, reglerne vedrørende deres styring og tilsyn, er uafhængige forvaltningsenheder i henhold til artikel 2, stk. 4, i direktiv 2014/26 kun underlagt et begrænset antal af dette direktivs bestemmelser, og at flere af de krav, der er fastsat heri, følgelig ikke finder anvendelse på disse uafhængige forvaltningsenheder.

88 For det første er det nemlig kun kollektive forvaltningsorganisationer, der er underlagt forpligtelsen til at udstede licenser på grundlag af objektive og ikke-diskriminerende kriterier i henhold til artikel 16, stk. 2, i direktiv 2014/26, idet uafhængige forvaltningsenheder alene er forpligtet til at føre forhandlinger om licensering af rettigheder i god tro i overensstemmelse med denne artikels stk. 1 og til at udveksle alle nødvendige oplysninger med henblik herpå. I henhold til denne artikel 16, stk. 2, er det kun kollektive forvaltningsorganisationer, der er underlagt en forpligtelse til at yde de rettighedshavere, som de repræsenterer, et passende vederlag for anvendelsen af rettighederne. Kollektive forvaltningsorganisationer skal ligeledes anvende rimelige tariffer, der skal stå i et rimeligt forhold til bl.a. den økonomiske værdi af disse rettigheders anvendelse i handelen under hensyntagen til arten og omfanget af anvendelsen af værkerne og andre frembringelser og den økonomiske værdi af den tjenesteydelse, som den kollektive organisation leverer, mens uafhængige forvaltningsenheder frit kan anvende de tariffer, de ønsker.

89 Til forskel fra uafhængige forvaltningsenheder er kollektive forvaltningsorganisationer desuden i henhold til dette direktivs artikel 16, stk. 3, forpligtet til at besvare anmodninger fra brugerne uden unødig forsinkelse og tilbyde dem licens eller, hvis dette ikke er muligt, at give en begrundet begrundelse for, hvorfor de ikke agter at udstede licens til en bestemt tjenesteydelse.

90 For det andet er uafhængige forvaltningsenheder i modsætning til kollektive forvaltningsorganisationer ikke forpligtede til at optage rettighedshavere som medlemmer, når rettighedshaverne opfylder kravene til medlemskab, der skal være baseret på objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier, jf. nævnte direktivs artikel 6, stk. 2.

91 For det tredje er uafhængige forvaltningsenheder ikke forpligtet til at forvalte rettighederne for de rettighedshavere, der anmoder dem herom, således som det i henhold til artikel 5, stk. 2, andet punktum, i direktiv 2014/26 pålægges kollektive forvaltningsorganisationer, der, medmindre de har objektive grunde til at nægte forvaltningen, er forpligtet til at forvalte disse rettigheder, forudsat at deres forvaltning henhører under dens aktivitet, hvilket indebærer, at de uafhængige forvaltningsenheder frit kan vælge de mest økonomisk rentable kategorier af rettigheder og overlade forvaltningen af de øvrige rettigheder til de kollektive forvaltningsorganisationer. De uafhængige forvaltningsenheder er heller ikke underlagt forpligtelsen i direktivets artikel 5, stk. 4,

til at respektere rettighedshavernes frihed til at ophæve en bemyndigelse til at forvalte rettigheder, kategorier af rettigheder eller typer af værker eller til at tilbagekalde rettigheder, der er fastsat for visse territoriale områder.

92 For det fjerde er uafhængige forvaltningsenheder i modsætning til kollektive forvaltningsorganisationer ikke bundet af de medlemskabsbetingelser og regler vedrørende styring og tilsyn samt interessekonflikter, der er omhandlet i artikel 6-10 i direktiv 2014/26, eller af bestemmelserne om klage- og tvistbilæggelsesprocedurer i direktivets artikel 33-35.

93 For det femte er disse enheder ikke underlagt de krav til forvaltning af rettighedsindtægter, der er omhandlet i artikel 11-15 i direktiv 2014/26, hvilket giver dem mulighed for at maksimere deres overskud.

94 Hvad for det sjette angår de specifikke krav til gennemsigtighed, der er fastsat i dette direktiv, er det kun direktivets artikel 20 og visse bestemmelser i dets artikel 21, der finder anvendelse på uafhængige ledelsesenheder. I modsætning til kollektive forvaltningsorganisationer er uafhængige forvaltningsenheder navnlig ikke underlagt de forpligtelser, der er fastsat i kapitel 5 i direktiv 2014/26, heriblandt forpligtelsen til at udarbejde en årlig gennemsigtighedsrapport som omhandlet i direktivets artikel 22.

95 For det syvende og endelig finder afsnit III i direktiv 2014/26 om multiterritoriale licenser for online-musikrettigheder heller ikke anvendelse på uafhængige forvaltningsenheder.

96 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det fastslås, at den forskellige behandling, der i henhold til den omhandlede nationale lovgivning foreligger mellem uafhængige forvaltningsenheder og kollektive forvaltningsorganisationer, er egnet til at sikre gennemførelsen af det tilsigtede mål om beskyttelse af ophavsretten på en konsekvent og systematisk måde, eftersom de uafhængige forvaltningsenheder i henhold til direktiv 2014/26 er underlagt mindre strenge krav end kollektive forvaltningsorganisationer, navnlig hvad angår adgangen til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder, tildeling af licenser og reglerne vedrørende deres styring og tilsyn. Under disse omstændigheder kan en sådan forskellig behandling anses for egnet til at sikre gennemførelsen af dette mål.

97 Hvad for det andet angår spørgsmålet om, hvorvidt den restriktion, der består i at udelukke uafhængige forvaltningsenheder fra formidling af ophavsrettigheder, går ud over, hvad der er nødvendigt for at sikre gennemførelsen af det mål af almen interesse, der er forbundet med beskyttelsen af ophavsretten, skal det derimod bemærkes, at en foranstaltning, der er mindre indgribende i den frie udveksling af tjenesteydelser, bl.a. kan bestå i at underlægge leveringen af formidlingstjenester vedrørende ophavsret i den pågældende medlemsstat særlige lovgivningsmæssige krav, der er begrundet i formålet om beskyttelse af ophavsretten.

98 Under disse omstændigheder må det fastslås, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, for så vidt som den består i absolut at forhindre enhver uafhængig forvaltningsenhed, uanset hvilke lovgivningsmæssige krav den er underlagt i henhold til national ret i den medlemsstat, hvor den har hjemsted, i at udøve en grundlæggende frihed, der er sikret ved EUF-traktaten, synes at gå ud over, hvad der er nødvendigt for at beskytte ophavsretten.

99 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 56 TEUF, sammenholdt med direktiv 2014/26, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en medlemsstats lovgivning, der generelt og absolut udelukker muligheden for, at uafhængige forvaltningsenheder med hjemsted i en anden medlemsstat kan levere deres tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsrettigheder i denne første medlemsstat.

Sagsomkostninger

100 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 56 TEUF, sammenholdt med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for en medlemsstats lovgivning, der generelt og absolut udelukker muligheden for, at uafhængige forvaltningsenheder med hjemsted i en anden medlemsstat kan levere deres tjenesteydelser i form af forvaltning af ophavsrettigheder i denne første medlemsstat.

Underskrifter